

34. Cildimizce yayınlamış olduğumuz Prof. C. L. Kim'in «Siyasal Katılma ve Uyarılmış Oylama» konulu makalesiyle ilgili Dr. Yüksel Gülmen'in hazırladığı tenkit yazısını yayınlıyoruz. Tercüme makalenin yayınlanmasına yardımcı olan Prof. Dr. İter Turan'dan Dr. Gülmen'in yazısı hakkındaki düşüncelerinin sorulması, Yazı Kurulumuz tarafından uygun bulunmuştur. Verimli bir tartışmaya vesile olduğunu düşünerek, Prof. Dr. İter Turan'ın tenkitlerini de yayınlıyoruz.

YAZI KURULU

Dr. Yüksel Gülmen'in Prof. C. L. Kim'in yazdığı ve İktisat Fakültesi Mecmuası'nın 34. Cildinde yayınlanan «Siyasal Katılma ve Uyarılmış Oylama» adlı makalesi için hazırladığı tenkit yazısına ilişkin düşüncelerimi belirtme fırsatını veren Fakültemiz Mecmuası'nın yazı kuruluna teşekkür ederim.

Genç meslekdaşımız eleştirilerini heyecanla kaleme almış, zaman zaman akademik bir ortamla uygun düşmeyen sertlikte ifadeler kullanmış, yerinde bazı eleştiriler yapmakla birlikte, değerlendirmesinde önemli hatalar da yapmıştır.

Dr. Gülmen eleştirisine, Dr. Kim'in araştırma sorusunu etnosantrik bir biçimde ortaya koyduğunu, kanımca haklı olarak, belirterek başlamaktadır. Ancak, buradan vardığı araştırma sorusunun anlamsız olduğu sonucuna katılmak mümkün değildir. Temel sorun, bazı ülkelerde oylamaya katılmanın kırsal bölgelerde kentsel bölgelere göre yüksek olmasının uyarılmış oylama ile açıklanıp açıklanamayacağıdır. Uyarılmış oylama kavramının açıklama gücünü saptamağa çalışmak anlamsız değil, aksine demokrasi teorileri açısından çok önemlidir.

Kore'de uyarılmış oylama oranı % 8,6 olarak saptanmıştır. Eleştirici, acaba bu oran önemli midir demektedir. Sanırım ki, bu sorunun cevabını, eleştirici biraz düşünerek kendisi verebilir. Örneğin,

Türkiyede % 8,6 bir oy kaymasının sonuçları ne olmaktadır? Bu sonuçlar «önemli» midir, yoksa «önemsiz» midir?

Bir başka yerde, bireyin otonom oylamada da baskılara maruz kaldığı belirtilmekte ve «uyarılmış oylama» kavramının eleştirici tarafından iyi anlaşılamadığı ortaya çıkmaktadır. Doğaldır ki, oyunu kullanan her birey tercihini yaparken çeşitli dürtülerle davranmaktadır. Uyarılmış seçmeni ayırtmak için gözlenecek husus, oy tercihinin çeşitli baskılar altında belirmesi değil, kişinin oy kullanmayı siyasal bir olgu olarak görüp görmemesidir.

Daha sonra, az gelişmiş ülkelerde seçmenlerin seçimlere vatandaşlıklarını hissetmek ve hissettirmek için katıldıklarına ve oylarında tesadüfi tercihler belirttiklerine ilişkin bir hipotez ileri sürülmektedir. Akla uygun gelen düşüncelerin bir hipotez oluşturabilmesi için gözlemlerle bağlantısının kurulması gerekir. Bu hipotez Kore'ye benzer bir iktisadi gelişme düzeyinde bulunan Türkiye'ye uygulanacak olursa, Türk köylerinde oyların tesadüfi sonuçlar verecek şekilde kullanıldığı gibi inanılmaz bir sav ile karşılaşılabilecektir. Zaten, Dr. Güimen'in bu hipotezinin pek geçerli olmadığı, eleştirisinde de bulunduğu bazı eserlerin dikkatli okunmasıyla da anlaşılacaktır.

Uyarılmış seçmenlerin köy ve şehirlerde aynı oranda olduğu, kasaba ve ilçe merkezlerinde ise sayıca yoğunlaştıkları, dolayısıyla şehirden köye gidildikçe doğrusal olarak artmadıkları, eleştirici tarafından haklı olarak beyan edilmektedir. Ancak, bu tutarsızlığın açıklanmasına girildiğinde, basit ve belirgin bir mantık hatasına düşülmektedir. Yapılan, bireysel çözümleme düzeyinden daha genel çözümleme düzeylerine ilişkin sonuçlar çıkarmağa gayret etmektir. Dr. Güimen'in dediği şudur: Köyde uyarılmış oylama oranı şehirle aynı düzeyde olduğuna göre, köy şehir kadar modern midir? Halbuki, bireysel modernlik, adından da anlaşılacağı gibi bireyin bir özelliğidir, içinde yaşanılan çevrenin değil. Nasıl bir üniversite mezunu, bulunduğu yerleşme birimine bakılmaksızın bu niteliğe sahipse, modern birey de köyde veya şehirde olsun, bu niteliğini koruyacaktır. Metod mantığı daha başarılı olarak kullanılsaydı, o zaman modernleşmenin iyi ölçülmediğine ya da örneğin temsil yeteneği olmadığına ilişkin tereddütler belirtilebilir veya ortaya çıkan durumun tuhaf ve açıklanmaya muhtaç olduğuna işaret edilmekle yetinilirdi.

Uyarılmış seçmenlerin muhalefet partilerine karşı daha olumsuz tutumlar benimsedikleri, Dr. Kim'in makalesinden anlaşılmaktadır. (s: 114). Eleştiride ise, uyarılmış seçmenlerin de çoğunlukla muhalefet partilerine karşı olumlu tutum içinde oldukları gibi hayali bir sorun yaratılmaktadır. Eğer karşılaştırma mantığının temel kurallarına uyulsa, uyarılmış seçmenlerin oyunu otonom olarak kullanan seçmenlere kıyasla muhalefet partilerine karşı daha düşük oranda olumlu tutumları benimsemelerinin (diğer bir deyimle iktidar yanlısı düşünceye daha eğilimli olmalarının) söylenmesinin, tabloda görüleni söze dökmekten ibaret olduğu anlaşılacaktır.

Eleştirici, çevresel ve sistem düzeyindeki değişkenlere yer verilmesinin önemini belirtirken, abartmalara kaçmıştır. Çevre ve sistem düzeyindeki değişkenlere, ancak bireye ilişkin değişkenlerle açıklanamayan noktalar kaldığında başvurulmak gerekir. Eğer her sistem için farklı ve özgül değişkenler kullanılarak açıklama yapmak yoluna gidilirse her ülkenin kendine özgü bir siyasal bilimi olacaktır ki, herhalde söylenmek istenen bu değildir.

Eleştiri girişimleri yararlıdır ve olumlu karşılanmak gerekir. Ancak iyi incelenilerek ve düşünülerek yapılması yararlarını arttırır.

İlter Turan